

Куліш І.М. Особливості отримання ступеню магістра в деяких країнах Європи / І.М. Куліш // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Випуск 189, Частина 2 – Черкаси, 2010. – С. 27-31

УДК 371

І.М. Куліш

Особливості отримання ступеню магістра в деяких країнах Європи

***Annotation.** The degrees system and its peculiarities in different countries are considered in the article. The admission, duration and program problems of an academic degree are discussed according to the recommendations of Bologna process.*

***Key words:** an academic degree, Master's Degree, Bachelor's Degree, Master of Arts, Master of Science.*

***Анотація.** В статті розглядається система академічних ступенів та їх особливості в різних країнах. Відповідно до рекомендацій Болонського процесу обговорюються проблеми прийняття, тривалості та програм академічних ступенів.*

***Ключові слова:** академічний ступінь, ступінь магістра, ступінь бакалавра, магістр гуманітарних наук, магістр природничих наук.*

***Аннотация.** В статье рассматривается система академических степеней и их особенности в разных странах. Согласно рекомендациям Болонского процесса обсуждаются проблемы зачисления, продолжительности и программ академических степеней.*

***Ключевые слова:** академическая степень, степень магистра, степень бакалавра, магистр гуманитарных наук, магистр естественных наук.*

В деяких європейських країнах магістр – це перший ступінь і може бути еквівалентом сучасного стандартизованого ступеня магістра. Наприклад, в Німеччині отримується диплом або ступінь магістра по

закінченню університету, або подібний 5-річний диплом з певних предметів деяких університетів або політехнічних вищих шкіл – грецької, іспанської, польської мов. За умов Болонського процесу ступінь магістра має бути уніфікованим в Європейському просторі вищої освіти.

В одному з найбільших видань Об'єднаного Королівства щодо новин в галузі вищої освіти *Times Higher Education (THE)* зазначається, що зі 100 ведучих університетів світу 36 знаходяться в Європі. Як відомо, метою Європейського простору вищої освіти за Болонським процесом є сприяння обміну студентами європейських країн та уніфікація дипломів або сертифікатів вищої освіти. Цей процес триває і ще далеко не завершений. Ще існує достатньо велика різниця у системах вищої освіти європейських країн [2].

Згідно з доповіддю Союзу студентів Європи мобільність студентів, хоча і є головною метою Болонського процесу, залишається нереалізованою або пов'язана з численними перешкодами. Проблеми охоплюють фінансову допомогу, не однакові умови для іноземних студентів в різних країнах, регулювання віз та дозвіл працювати. Союз студентів Європи – це організація, яка об'єднує 44 національних союзи студентів з 37 країн (серпень 2010 року). Українська асоціація студентського самоврядування також є членом Союзу студентів Європи. Мета організації – представляти і сприяти освітнім, соціальним, економічним і культурним інтересам студентів на європейському рівні. Через своїх членів Союз представляє 11 мільйонів студентів Європи. Вони співпрацюють, навчають та інформують представників національних організацій щодо політики у вищій освіті Європи. Оскільки рішення щодо вищої освіти у Європі набувають особливого значення, зростає і роль Союзу студентів Європи як єдиної студентської організації такого рівня. Робота Союзу зосереджується навколо підтримки його членів завдяки організації семінарів і конференцій, проведенню науково-дослідної роботи, спільних проєктів і кампаній,

забезпеченню службами інформації та ряду публікацій як для студентів, так і професіоналів вищої освіти [3].

Завдяки ініціативам Болонського процесу та підтримці Європейського Союзу Європа уніфікує та стандартизує особливо структуру магістерських програм, сприяючи все більшій доступності іноземним студентам. Загальновідома перевага Європейських університетів пов'язана зі співвідношення ціни і якості. У Європі, особливо континентальній Європі, університеті субсидується їх національними урядами. У Німеччині, Скандинавії та східній Європі більшість магістерських програм є безкоштовними. Хоча на разі уряди країн обговорюють введення оплати за навчання. Для прикладу, Швеція починає змінювати оплату для неєвропейських студентів з 2010 року.

У Європейському просторі вищої освіти ступінь магістра відповідає одно- або дворічній програмі (від 60 до 120 європейських кредитів), отриманій після принаймні трирічного навчання у вищій школі. Цей ступінь забезпечує високу кваліфікацію для подальшої роботи або підготовку до навчання в докторантурі. Проте, структура і тривалість програми навчання, яка приводить до отримання ступеню магістра, відрізняється в деяких країнах і університетах:

- В деяких системах вищої освіти, як, наприклад, у США та Японії, ступінь магістра – це ступінь післядипломної освіти, яка надається після завершення академічних програм тривалістю від одного до шести років.
- В системах вищої освіти невеликої кількості країн, таких як Англія, Шотландія та Ірландія, ступінь магістра може бути як і «переддипломним» ступенем, який набувається після завершення академічної чотирирічної (інколи, п'ятирічної) програми, так і післядипломним ступенем, який надається по завершенню академічної одно- або дворічної програми [4].

Якщо порівняти ступінь магістра у деяких Європейських країнах, то в Італії, наприклад, він є еквівалентом дворічного *Laurea Magistrale*, курс якого починається після отримання трирічного *Laurea Triennale*, який є наближеним еквіваленту ступеня бакалавра. Такі факультети, як архітектурний, правовий, медичний та фармакологічний, не ввели ці два ступені та надають *Laurea Magistrale* після після 5- або 6- річного курсу.

У Франції попередні еквіваленти ступеню магістра бути замінені за умов Болонського процесу на дослідницького магістра (*Master Recherche*) та професійного магістра (*Master Professionnel*). Перший ступінь має готувати до докторантури, а другий – до професійного життя, проте, різниця починає зникати і мова йтиме лише про ступінь магістра. Це дворічна післядипломна підготовка, яка надається після трирічного навчання.

У Швейцарії стара існуюча система ліцензії або диплома стала вважатися еквівалентом сучасного ступеня магістра.

У Данії звання *candidatus* або *candidata* (жіночого роду) використовується як еквівалент ступеню магістра. Після закінчення відповідного курсу, наприклад, ступінь магістра у інженера, надається звання кандидата політехнічних наук. Подібні латинські скорочення застосовуються до ряду наук, наприклад, кандидат соціології, економіки, права і т.п. Звання кандидата вимагає отримання ступеню бакалавра. У Фінляндії та Швеції звання кандидата є еквівалентами ступеня бакалавра.

У Нідерландах звання інженера (*ingenieur*), магістра (*meester*) та доктора (*doctorandus*) може передаватися літерою М (від Магістр). В той час, як такі звання вживалися перед власним іменем, то літера М ставилася після власного імені. За Болонським процесом ці звання уніфікувалися, хоча паралельно можуть застосовуватися і старі форми назви звання. В Нідерландах також існує система ступенів магістра спеціально для коледжів (політехнічних та університетів прикладних наук), яка використовує літеру М та скорочення їх галузі навчання [4].

Традиційний австрійський еквівалент ступеню магістра – це *Diplomstudium*, який призводить до диплому інженера або магістра у майже всіх інших дисциплінах. Це перший ступінь після 4-6 років навчання. У напрямку медицини та стоматології перша ступінь – професійний доктор. Завдяки Болонському процесу традиційні ступені замінюються ступенем бакалавра після трьох років навчання та ступенем магістра після ще двох років навчання на рівні університету, включаючи і університети, спрямовані на наукові дослідження, так і університети прикладних наук. Тому в Австрії існують паралельно дві системи академічних ступенів:

- традиційна двоциклічна система магістер/диплом, за якою слідує докторантура;
- трициклічна система бакалавр, магістр, доктор, визначені Болонським процесом.

У Бельгії наявність ступеня магістра означає, що ви маєте закінчену вищу освіту, зазвичай чотири- або п'ятирічну програму університету або коледжу. До Болонського процесу більшість університетських ступенів вимагали чотирьох років навчання, але деякі програми були розраховані і на п'ять років. Наприклад, 5-річна програма була у напрямку бізнес/менеджмент (спеціальність: комерційний інженер) зі значною кількістю математики і природничих наук, що відповідало ступеню магістра наук з менеджмента. Ця ступінь співіснувала зі чотирирічним ступенем з бізнес економіки (прикладна економіка).

У Фінляндії введення Болонського процесу стандартизувало більшість ступенів за європейською моделлю. Ступінь магістра охоплює 2-3 роки навчання (120 європейських кредитів) після ступеня бакалавра. В англomовному використанні ступінь називається за певним факультетом навчання. Фінською мовою ступінь називається *maisteri* в більшості сфер. Якщо необхідна точність, то для всіх ступенів магістерського рівня використовується фінський термін, який означає диплом вищої освіти. Винятком щодо Болонського процесу є галузі, пов'язані з медициною,

стоматологією та ветеринарією. У цій галузі еквівалентним ступенем є *Licenciate*, щоб отримати який. Потрібно навчатися п'ять або шість років, в той час як бакалавр медицини отримується після другого року навчання. В інших галузях, крім медицини, *Licenciate* – це післядипломна ступінь, вища за ступінь магістра та нижча за ступінь доктора. В інженерії вищим ступенем є диплом інженера чи архітектора, хоча міжнародним терміном є магістр наук. У фармакології існує ступінь провізора. Всі такі ступені, зберігаючи традиційні назви, класифікується як ступінь магістра і саме так перекладаються англійською.

Болонський процес значно не вплинув на освітню систему Литви, тому що більшість його аспектів існували з кінця радянської ери. Одна значна зміна полягає у тому, що зараз можливо поступати в магістратуру після трьох років навчання в коледжі. До Болонського процесу для цього вимагалось чотири роки навчання в університеті. Винятком є вивчення психології. Щоб стати магістром психології, треба стати бакалавром психології в університеті.

У Норвегії до введення цієї системи випускникам надавалися різні звання в залежності від напряму навчання і тривалості курсу. Наприклад, трирічна переддипломна ступінь в інженерії відповідала ступеню бакалавра, а 4-5-річна післядипломна ступінь в інженерії відповідала ступеню магістра. Реформа вищої освіти в Норвегії, прийнята парламентом країни, ввела стандартні періоди навчання і звання магістра і бакалавра.

Мають свої особливості і умови зарахування на навчання на отримання ступеня магістра. В тих країнах, де ступінь магістра є післядипломною освітою, зарахування для навчання на отримання цього ступеню вимагає отримання ступеня бакалавра (в Об'єднаному Королівстві – почесного бакалавра). Деякі докторські програми інколи потребують, щоб кандидат спочатку отримав ступінь магістра. В деяких галузях або післядипломних програмах, навчання в докторантурі розпочинається одразу після отримання ступеню бакалавра, проте, ступінь магістра може бути отриманий в результаті успішного завершення курсової роботи та здачі певних екзаменів.

В одних випадках ступінь бакалавра студента повинен відповідати майбутньому ступеню магістра або бути суміжним за спеціальністю. В інших – галузь ступеня бакалавра не має значення.

Двома найбільш загальними типами ступеня магістра є магістр гуманітарних наук (*Master of Arts*) та магістр природничих наук (*Master of Science*). Вони можуть базуватися як на курсі навчання, так і на курсі проведення дослідження. Деякі університети використовують латинські назви ступенів із-за гнучкості порядку слів у латинській мові, наприклад, ступінь може звучати як *magister artium* або *artium magister* та *magister scientiæ* або *scientiarum magister*, відповідно. Щодо абревіатур, Гарвардський університет та університет Чикаго, наприклад, використовують для своїх наукових ступенів скорочення А.М. та S.M. Проте, більш загальноприйнятим у США вважається скорочення *Master of Science* до *MS* або *M.S.*, а у Європі та країнах співдружності – *MSc* або *M.Sc.*

Щодо способу отримання ступеню, існує декілька варіантів. Вступ на навчання з отриманням академічного ступеню передбачає отримання вищого ступеню у запропонованій галузі з вимогою захисту дисертації або без цієї вимоги, в залежності від самої програми.

У загальній практиці ступінь магістра вважається післядипломним рівнем, хоча також існують варіанти «до дипломного» ступеня. Програми деяких університетів забезпечують можливість отримати спільну бакалаврську та магістерську ступінь по завершенню 4- або 5-річної програми.

Експерти європейського простору вищої освіти Гай Хауг та Перла Кохен проаналізували ситуацію зі ступенем магістра у світлі Болонського процесу. Їх метою було деталізувати свій досвід, а також висвітлити можливості магістерських програм в контексті європейського простору вищої освіти для заохочення дискусій та обміну ідеями щодо післядипломної освіти в Європі. Слід зауважити, що Гая Хауга вважають одним з засновників європейського простору вищої освіти завдяки його значній ролі у створенні

порядку денного для модернізації університету як частини лісабонської стратегії, а також у формуванні та започаткуванні Болонського процесу щодо конвергенції навчальних програм і методологій у європейських університетах. Він має надзвичайно багатий досвід в університетському менеджменті у співпраці з міжнародними організаціями. Перла Кожен, в свою чергу, перед спеціалізацією в Європейській освітній та науково-дослідній політиці була дослідником у центральній Америці та Мексиці. На разі вона відповідальна за європейську та міжнародну місію коледжів PhD [5].

Таким чином, в Європі ступені гармонізуються завдяки Болонському процесу, який базується на трирівневій ієрархії ступенів: бакалавр, магістр і доктор. Ця система поступово замінюється дворівневою системою, якою користуються зараз у деяких країнах. Ця система на разі у використанні в Бельгії, Італії, Португалії, Швеції, Швейцарії, Норвегії, Нідерландах, Об'єднаному Королівстві, Румунії, Сербії, Хорватії та у колишній югославській республіці Македонії.

Використані джерела:

1. Murphy, N., Bain, J., & Conrad, L. (2007). Orientations to research higher degree supervision. *Higher Education* 53: 209-234. *PhD thesis: Structure and content*, U. College London <http://www.cs.ucl.ac.uk/staff/c.clack/phd.html>
2. <http://www.esib.org/>.
3. <http://www.esib.org/>.
4. http://en.wikipedia.org/wiki/Master's_degree_in_Europe.
5. http://www.com/portal/english/la_universitat/sala_de_prensa/noticies/2009/noticia_059.html